

UNESCO

Karinie i Filipowi

Wydział Nauk Politycznych
i Studiów Międzynarodowych
Uniwersytet Warszawski

Grażyna Michałowska

UNESCO

SUKCESY
PORAŻKI
WYZWANIA

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2020

Recenzja:
prof. zw. dr hab. Janusz Symonides

Redaktor prowadzący:
Michał Zgutka

Redakcja i korekta:
Anna Kaniewska

Projekt okładki:
Katarzyna Juras

Ilustracja na okładce:
Wawel, fot. Katarzyna Juras

Copyright © by Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2020

**Publikacja dofinansowana przez Wydział Nauk Politycznych i Studiów Międzynarodowych
Uniwersytetu Warszawskiego**

ISBN 978-83-66470-03-3

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Wiślana 8 (róg Browarnej), 00-317 Warszawa
tel./fax 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej w. 108
e-mail: info@scholar.com.pl
www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: *Beata Stelągowska*

Druk i oprawa: MCP, Marki

Spis treści

Wykaz akronimów	9
Wprowadzenie	13
1. Geneza UNESCO	15
1.1. Okres Ligi Narodów	15
1.2. Druga wojna światowa	21
1.2.1. CAME	24
2. Podstawy prawne działania UNESCO	28
3. Struktura organizacyjna	30
3.1. Główne organy	30
3.1.1. Konferencja Generalna	30
3.1.2. Rada Wykonawcza	33
3.1.3. Dyrektor Generalny	37
3.1.3.1. Sekretariat UNESCO	51
4. Siedziba	54
5. Członkostwo	55
6. Budżet	59
7. Obszary aktywności	62
7.1. Komitety/komisje narodowe	63
8. Oświata	67
8.1. Szkolenie nauczycieli	72
8.2. Szkoły Stowarzyszone UNESCO	74
8.3. Raporty UNESCO w sprawie oświaty	76
8.4. Oświata dla dorosłych	80
8.5. „Edukacja dla wszystkich”	88
8.6. Edukacja międzykulturowa	100
8.7. Instytuty i centra edukacyjne	101
8.8. Konwencje dotyczące oświaty	112

9. Nauka	121
10. Nauki przyrodnicze	133
10.1. Badania oceanów	143
10.2. Redukcja klęsk żywiołowych	146
10.3. Bezpieczeństwo miejsc związanych z UNESCO	160
10.4. Bioróżnorodność	163
10.5. „Człowiek i biosfera”	168
10.6. Program hydrologiczny	174
10.7. Instytut Edukacji Wodnej	177
10.8. Międzynarodowe Centrum Fizyki Teoretycznej	180
11. Nauki humanistyczne i społeczne	183
11.1. Program MOST	183
11.2. Bioetyka	186
11.3. Badania historyczne	192
11.4. Dialog międzykulturowy	194
11.5. Migracje międzynarodowe	209
11.6. Jedwabny Szlak	210
11.7. Szlak Niewolników	214
12. Działania na rzecz młodzieży	219
12.1. Strategie na rzecz młodzieży	221
13. Sport	228
14. Centra badawcze	234
15. Kultura	246
15.1. Konferencje w sprawie polityk kulturalnych	246
15.2. Działania o charakterze normatywnym	253
15.2.1. Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego	272
15.2.2. Konwencja dotycząca środków zmierzających do zakazu i zapo- biegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury	288
15.2.2.1. Restytucja w Polsce	305
15.2.3. Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kultu- ralnego i naturalnego	313
15.2.3.1. Polskie dobra kultury wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa	325
15.2.3.2. Rola list UNESCO w ochronie dziedzictwa kulturowe- go i naturalnego	340

15.2.4. „Pamięć Świata”	342
15.2.5. Konwencja w sprawie ochrony podwodnego dziedzictwa kulturowego	348
15.2.6. Konwencja w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego	356
15.2.6.1. Rejestr dobrych praktyk	366
15.2.7. Konwencja w sprawie ochrony i promowania różnorodności form ekspresji kulturowej	366
15.2.8. Inne konwencje	376
15.2.8.1. Powszechna konwencja o ochronie praw autorskich ...	376
15.2.8.2. Konwencja dotycząca międzypaństwowej wymiany wydawnictw urzędowych i dokumentów rządowych	378
15.2.8.3. Konwencja dotycząca międzynarodowej wymiany wydawnictw	379
15.2.8.4. Międzynarodowa konwencja o ochronie wykonawców, producentów fonogramów i organizacji nadawczych ..	379
15.2.8.5. Konwencja UNESCO o ochronie producentów fonogramów przed nieuprawnioną duplikacją	380
16. Akcje specjalne UNESCO	383
16.1. Nubia	383
16.2. Kompleks świątyń Borobudur	387
16.3. Fez	389
16.4. Mohendzo Daro	389
16.5. Wenecja	391
16.6. Sana	393
16.7. Akropol	395
17. Różnorodność kulturowa, dialog międzykulturowy i dialog międzyreligijny	398
18. Informacja i komunikowanie	404
18.1. Idea swobodnego przepływu informacji	405
18.2. Edukacja informatyczna i dostęp do informacji	412
18.3. Zróżnicowanie kulturowe i wielojęzyczność w Internecie	415
18.4. Wolność ekspresji	419
18.5. Bezpieczeństwo dziennikarzy	421
18.6. Standardy i kodeksy profesjonalnego dziennikarstwa	424
18.7. Dziennikarstwo śledcze	429
18.8. Odpowiedź na sytuacje pokonfliktowe	429
18.9. Budowanie zdolności	431

19. Krzyżujące się priorytety	433
19.1. HIV/AIDS i edukacja seksualna	433
19.2. Sytuacje pokonfliktowe i po katastrofach naturalnych	442
20. Równość płci	447
20.1. Równość płci w nauce	449
20.2. Równość płci w kulturze	450
20.3. Równość płci w komunikowaniu i informacji	452
20.3.1. Równość płci w mediach	452
20.3.2. Równość płci w Afryce	459
20.3.3. LGBTI	461
20.4. <i>Gender neutral languages</i>	465
21. Instytut Statystyczny UNESCO (UIS)	467
22. Nagrody UNESCO	470
23. Dni, tygodnie i lata	473
24. Miasta kreatywne UNESCO	475
25. Wydawnictwa UNESCO	476
26. Współpraca UNESCO z innymi organizacjami	478
26.1. Współpraca z organizacjami międzyrządowymi	478
26.1.1. UNESCO – Unia Europejska	479
26.1.2. UNESCO – Rada Europy	482
26.1.3. Inni partnerzy	485
26.1.3.1. UNESCO – ILO	485
26.1.3.2. UNESCO – UNHCR	486
26.1.3.3. UNESCO – WIPO	487
26.1.3.4. UNESCO – UNDP	488
26.1.3.5. UNESCO – WHO	489
26.1.3.6. UNESCO – FAO	492
26.1.3.7. UNESCO – Bank Światowy	494
26.1.3.8. UNESCO – UNICEF	495
26.2. Współpraca UNESCO z organizacjami pozarządowymi	497
27. Ambasadorowie dobrej woli UNESCO	499
28. Polska w UNESCO	502
Zakończenie	512
Bibliografia	515
Indeks osób	529